

פרשת אֶחָרֵי מוֹת — נְחִי בְּקָהֶם

נאמר בפרשה "וַיִּשְׁמְרֶתֶם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֲתֶם הָאֲדָמָה נְחִי בְּקָהֶם, אֲנִי ה' (יח ה). מפסוק זה למדו רבותינו שהחוקים והמשפטים שציווה ה' מעניקות חיים לאדם המקיים אותם, ולכן אמרו במסכת יומא (פה:): שפיקוח נפש דוחה את השבת, שנאמר "נְחִי בְּקָהֶם" ולא שימות בהם. כלומר, יש לבצע גם בשבת כל מלאכה הנדרשת לשמירת חיי אדם, ואסור ששמירת שבת תגרום לסכנת חיים. כתב הרמב"ם בהלכות שבת (פרק ב הלכה ג) שכשיש צורך לחלל את השבת עבור טיפול רפואי בחולה שיש בו סכנה – אין מבקשים שגויים או קטנים יטפלו בחולה, אלא גדולי ישראל הם שמטפלים בחולה – כמובן בתנאי שהם יודעים לטפל – כדי ללמד את כולם שפיקוח נפש דוחה שבת. ב"שולחן ערוך" (אורח חיים סימן שכח סעיף ב) ניסח רבי יוסף קארו הלכה זו בניסוח מחייב יותר: "מי שיש לו חולי של סכנה – מצנה לחלל עליו את השבת; והזריז הרי זה משובח, והשואל הרי זה שופך דמים". כלומר, מי שבמקום לסייע לחולה מסוכן, הולך לשאול את הרב האם מותר לו לחלל את השבת עבורו – הרי הוא שופך דמים, כי בזמן היקר שמתיעף עם הרב, עלול להיגרם לחולה נזק בלתי הפיך.

לעומת הכלל שכל המצוות נדחות מפני הסכנה, ישנה מצנת עשה אחת שצריך לקיימה גם אם יש בקיומה סכנת חיים, והיא מצנת המלחמה לכיבוש ארץ ישראל מידי האויבים. כך מוכיח רבי יוסף באב"ד בספרו "מנחת חינוך" (מצנה תכ"ה): התורה ציוותה להילחם באויבי ישראל כדי לכבוש מידם את הארץ גם כשיש בכך סכנת חיים לחיילים. והרי התורה לא מצנה ציוויים שמצריכים הסתמכות על הנס, ובדרך הטבע נהרגים במלחמה חיילים משני הצדדים. עולה מכאן שהמצנה היחידה בתורה שצריך לקיים אותה למרות הסכנה היא מצנת המלחמה, ולכן מי שמקיים את מצנת המלחמה באויבי ישראל, זוכה לשכר שאי אפשר לקבלו בשום קיום של מצנה אחרת. וכך כתב הרמב"ם בהלכות מלכים (פרק ז הלכה טו) שכל הנלחם בכל ליבו בלא פחד יזכה לחיי העולם הבא. אשרי מי שזוכה לקיים את מצנת המלחמה באויבי ישראל.